

Primjena Montessori pedagogije u nastavi glazbe

Kovač, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:942768>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet u Osijeku

Mađarski jezik i književnost i Pedagogija

Barbara Kovač

Primjena Montessori pedagogije u nastavi glazbe

Završni rad

izv. prof. dr. sc. Marija Sablić

Osijek, 2022.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet u Osijeku

Mađarski jezik i književnost i Pedagogija

Barbara Kovač

Primjena Montessori pedagogije u nastavi glazbe

Završni rad

Društvene znanosti, Pedagogija, Posebne pedagogije

izv. prof. dr. sc. Marija Sablić

Osijek, 2022.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum

13. rujna 2022.

Barbara Lovac, 0122232521
ime i prezime studenta, JMBAG

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Utjecaj glazbe na osobni razvoj	2
2.1.	Glazbena terapija	3
2.2.	Načela glazbene terapije	4
3.	Glazba i učenje.....	6
4.	Maria Montessori	8
4.1.	Montessori okolina	9
4.2.	Montessori didaktički materijal.....	10
4.3.	Ostale značajke Montessori pedagogije	11
5.	Sličnosti glazbene terapije i Montessori pedagogije.....	13
6.	Glazbene aktivnosti u Montessori pedagogiji i glazbenoj terapiji.....	15
6.1.	Primjeri Montessori igara i aktivnosti	15
6.2.	Glazbena terapija kod djece s hiperaktivnim poremećajem.....	16
6.3.	Glazbena terapija kod djece s poremećajima u ponašanju.....	18
	Zaključak.....	21
	Literatura.....	22

Sažetak

Montessori pedagogija alternativni je pedagoški pristup. Cilj joj je potaknuti samostalnost djeteta, odnosno, pripremiti ga za život. Montessori pedagogija utemeljena je na promatranju te ističe važnost procesa individualnog razvoja i uživanja u istome. Dijete je u središtu individualnog pristupa koji mu pomaže otkriti sebe i olakšava proces učenja i pamćenja. Montessori pedagogija posebno štuje osjetilne percepcije (vid, sluh, njuh, okus, dodir) pa tako u svojoj metodi pronalazi način za izoštravanje istih. U glazbenom odgoju njegovanje sluha je vrlo bitno, a brojna istraživanja pokazuju i značajnost glazbe u socijalnom, emocionalnom, ali i psihofizičkom razvoju djeteta. Montessori pedagogija omogućava djetetu da razvija svoj sluh, a ujedno i koncentraciju raznim vježbama koje djeluju i u pripremi za život. Osim toga, glazbena terapija štuje načela Montessori pedagogije, s toga nije začuđujuće da pronalazimo poveznicu između njih. Svakodnevne aktivnosti poput pjevanja, plesanja, sviranja, slušanja, pokreta i igara u djetetu mogu potaknuti interes za glazbu. Također, djeci s poteškoćama pa tako i onima u ponašanju, možemo pomoći glazbom, ukazujući na strpljenje i razumijevanje. S toga ovaj rad ukazuje na vježbe koje se mogu izvoditi grupno, ali i individualno, uvažavajući Montessori okolinu, materijale i načela.

Ključne riječi: utjecaj glazbe na dijete, glazba,, , glazba i učenje, glazbena terapija, Montessori pedagogija.

Summary

The Montessori approach is an alternative form of approaching the child in pedagogy. The goal is to encourage the child's independence, that is, to prepare him for life. Montessori pedagogy is based on observation and emphasizes the importance of the process and enjoying it. The child gets an individual approach that helps him discover himself and facilitate the learning and memory process. Montessori especially respects sensory perceptions (sight, hearing, smell, taste, touch), so in her methods she finds a way to sharpen them. In musical education, the cultivation of hearing is very important, and many studies show the importance of music in social, emotional, and psychophysical development. The Montessori method allows the child to develop his hearing and at the same time concentration through various exercises that work in preparation for life. In addition, music therapy respects the principles of Montessori pedagogy, so it is not surprising that we find a link between them. Everyday activities such as singing, dancing, playing, listening, movement, games can stimulate interest in music in a child. We can also help children with various difficulties, including behavioral ones, with music, showing patience and understanding. With that, this work points to exercises that can be performed in groups, but also with an individual approach, respecting the Montessori environment, materials and principles.

Key words: influence of music on the child, , music and learning, music, Montessori pedagogy, music therapy.

1. Uvod

Utemeljiteljica Montessori pedagogije jest talijanska liječnica, pedagoginja, antropologinja Maria Montessori, Maria Montessori jedna je od najutjecajnijih osoba u povijesti odgoja i obrazovanja. Njezin rad temelji se na pristupu kojim dijete osvještava svoja znanja „slobodno birajući čime će se baviti u primjerenom okolini“. Moto Montessori pedagogije jest „Pomozi mi da učinim sam“, što se protivi nekim razmišljanjima u odgoju današnje djece. I dalje postoji uvjerenje kako je poduka ta koja stvara osobnost djeteta, odnosno, da odrasla osoba stvara od djeteta čovjeka, a rane godine su zanemarene. Ipak, to je vrijeme u kojemu dijete stječe znanja i iskustva koja nisu bazirana pukom podukom, već djetetovim samoostvarivanjem. Maria Montessori je to prepoznala na primjeru najnižeg društvenog sloja svoga doba, na djeci čija je osobnost zračila sramežljivošću i prestrašenošću, no u isto vrijeme posesivnošću i destruktivnošću. Zadovoljenjem psihičkih potreba djece, uvelike se pokazao napredak te je ovaj duhovni fenomen unio puno promjena u život Marie Montessori. Dokazala je kako sama kultura nije jedina koja čini čovjeka čovjekom te da su emocije puno važnije u razvoju čovječanstva. Njezin rad prepoznat je u svijetu, pa je tako započela misiju koja je trajala cijeli njezin život, ali i nakon njezine smrti.

U svom cjeloživotnom radu, Maria Montessori je usmjerila pozornost i na važnost glazbe u rastu i razvoju. Ovim završnim radom obradit ću temu Primjene Montessori pedagogije u nastavi glazbe, objasniti važnost glazbe te glazbene terapije.

Rad je podijeljen na šest poglavlja u kojima obrađujem teme Montessori pedagogije i glazbene terapije koje pokazuju veliku povezanost. U prvom poglavlju govori se o samom utjecaju te važnosti glazbe. Drugo poglavlje pokazuje kakvu glazba ima ulogu u učenju, dok se treće i četvrto bazira na radu Marie Montessori. Posljednja dva poglavlja dublje istražuju poveznicu glazbene terapije i Montessori pedagogije te se navode primjeri vježbi za individualan i grupni rad s djecom.

2. Utjecaj glazbe na osobni razvoj

Vrsta umjetnosti koja se odražava zvukom, poznatija kao glazba, pozornost je privikula još u doba prije prvih civilizacija. Glazba na ljude utječe različito olakšavajući mnoga područja života pa tako pojedincima daje snagu pri jutarnjem ustajanju, olakšava kretanju u sportu, doprinosi lakšoj komunikaciji i popravljajući raspoloženje. Njezin utjecaj se reflektira i na duhovnoj razini, gdje pokazuje i psihološko- medicinski učinak. U danšnje vrijeme glazba je postigla najviši nivo komercijalizacije te se često možemo pronaći u situacijama gdje se pozornost ne obraća na odabir glazbe. Međutim, pravilan izbor glazbe je vrlo važan još u najranijoj fazi djetetova razvoja. Time se potiče slušanje i jačanje koncentracije, a posljedica slušanja kod čovjeka može izazvati emocionalnu, racionalnu i osjetilnu reakciju. Prema autorima Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2008) reakcije na glazbu se mogu predvidjeti, međutim, moguće je izazivanje potupno različitog efekta kod zdrave osobe i one koja boluje. Primjerice Beethovenova sonata je u potpunosti različito utjecala na psihijatra- ljubitelja klasične glazbe, medicinsku sestru te dvoje pacijenata koji su bolovali od epilepsije i shizofrenije. Psihijatar je bio oduševljen dok se medicinska sestra dosađivala, na pacijenta sa shizofrenijom ova glazba je utjecala uznemirujuće, a pacijent koji je bolovao od epilepsije je dobio napad uzrokovan glazbom.

Istraživanja koja su se provodila vezano uz glazbu i neurološki razvoj pokazuju kako su djeca predškolske dobi koja su bila izložena ciljanom slušanju glazbe i muziciranju lakše dostizala neurološki razvoj, također, otkriveno je kako je corpus callosum u glazbenika razvijeniji i deblji nego kod ljudi koji se ne bave glazbom. To ukazuje na utjecaj glazbe na razvoj kreativnosti i učenja s toga je važno u školovanju upoznavati djecu s glazbom u svrhu razvijanja kreativnosti i ritmičkih sposobnosti. Utjecaj glazbe i drugih ritmičkih aktivnosti najznačajniji je do 18. godine života. Mozak se nastavlja razvijati i u ranoj punoljetnosti, ali je potencijal za najveći neurološki razvoj prošao (Breitenfeld , Majsec Vrbanić , 2008, 15).

Glazba je u svom djelovanju pokazala i utjecaj na porast inteligencije kod djece ukoliko primaju poticaje putem umjetnosti, glazbe i pokreta. U pedagogiji je čest termin pozitivnog razrednog ozračja, glazba u razrede uvodi upravo takav osjećaj za sudionike odgojno-obrazovnog procesa. Umirujuća djelovanja su uočena i u ispitnom razdoblju gdje opušta od stresa, ali i u kognitivnom području pisanja, čitanja, matematike, odnosno, školskog uspjeha. Međutim, školski uspjeh ne predstavlja presudnost u razvoju osobe pa tako ne možemo zanemariti i razvoj društvenih vještina te emocionalnog, kulturnog i duhovnog napretka. Djelovanjem glazbe na opći razvoj djeteta pojavio se termin glazbene terapije koji u posljednjih

pedesetak godina pokazuje velike uspjehe u rastu i razvoju, ali i u prenošenju vještina u glazbi na ostala područja.

2.1. Glazbena terapija

Glazbena terapija je od svog osnutka nekolicinu puta definirana od različitih stručnjaka, psihologa, liječnika i glazbenih terapeuta. Najjednostavnije za opisati ju je kao: “kontrolirano stručno korištenje glazbe u tretmanu, rehabilitaciji, edukaciji i vježbama kod djece ili odraslih koji pate od fizičkih, duševnih ili osjećajnih smetnji” ili kao „upotrebu organiziranih zvukova i glazbe koji razvijaju međusobnu povezanost između pacijenta i terapeuta podržavajući i osnažujući tjelesno, duševno, društveno i osjećajno zdravlje“ (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 22). Ona se možemo podijeliti u više disciplina; 1. glazbena terapija u rehabilitaciji, 2. glazbena terapija u psihoterapiji i 3. glazbena terapija kao prevencija. Kod djece, glazbena terapija obuhvaća: glazbenu terapiju djece s teškoćama, ublažavanje govornih nedostataka i problema dišnih puteva, glazbenu terapiju u funkciji prevencije kod djece bez poteškoća, poticanje kreativnog izražavanja djece koja imaju probleme s komunikacijom, poticanje na učenje, razvijanje svijesti o sebi, drugima i životnom okruženju, poticanje samostalnosti... (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 33).

Nadalje, Breitenfeld i Majsec Vrbanić navode osnovne glazbene terapijske tehnike; improvizacijsku (uključuje najčešća ritmička glazbala), zatim, pjevanje (odnosi se na pjevanje bez obzira na sposobnosti i razgovor o tekstu pjesme), vođena imaginacija (izazivanje vizija i osjećaja određenom glazbom), terapija plesom i aktivno slušanje glazbe. U ovakvim procesima poželjno je stvoriti multidisciplinarni tim stručnjaka rehabilitatora, psihologa, glazbenih terapeuta pa i nastavnika kojemu je cilj utvrditi bitne informacije o djetetu kako bi rezultat bio zadovoljavajuć. Terapijski zadaci mogu potaknuti produktivne sfere djeteta te može pridonijeti razrješavanju sukoba, ali i kod djece s teškoćama u prevladavanju smanjenja sposobnosti doživljaja, što predstavlja zeleno svjetlo za nastavak rada u području obogaćivanja djetetovih životnih sposobnosti i rasta i razvoja.

2.2. Načela glazbene terapije

Načelo slušanja prvo je u redu načela glazbene terapije, a njegova važnost se ističe već u prošlosti, obzirom da su naši preci zvuk nazvali „početak“. Dijete slušanjem upija svijet oko sebe, uči opažati, ali i razlikovati. Frekvencijama i jačinom mjerimo zvukove, a oni zvukovi visokih frekvencija utječu na kognitivne funkcije poput; mišljenja, pamćenja pa čak i prostorne percepcije. Oni nižih frekvencija utječu suprotno od visokih; umirujuće, naročito na motoriku. Istraživanja su pokazala kako tijekom trudnoće dijete uči slušati, a novorođenče s 12 tjedana ima sposobnost raspoznavanja glasova. Uho kao organ služi i i za održavanje ravnoteže, o njemu je ovisan položaj tijela pa čak i glave. Poticanjem slušanja i istovremenim kretanjem u smjeru zvuka, odnosno glazbe, pomažemo djetetu da se lakše snalazi u prostoru, vježbajući istovremeno okulomotornu koordinaciju (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 55).

Načelo promatranja ima cilj stvaranja harmoničnog razvoja. U 19. stoljeću Maria Montessori je tvrdila kako „u svakom ljudskom biću postoje unutrašnje snage koje potiču samoaktivnost s ciljem cjelokupnog razvoja, bez obzira na poteškoće koje su možda prisutne od samog rođenja“. Glazbenom terapijom, potiče se aktivno sudjelovanje u procesu, osim u slučaju kada dijete ne može samostalno odrađivati aktivnost. Montessori pedagogija proizašla je upravo iz načela promatranja kojime je Maria Montessori postigla novo ime u pedagogiji upravo zbog vještina strpljivosti. Promatranje se po Montessori može odvijati grupno ili individualno

Načelo upijajućeg uma se referira na odnos djeteta prema okolini. Dijete u svom razvoju dobiva poticaje iz okoline te time upija; mirise, okuse, ali i opip pa čak i pokret.“ Upijajući um preuzima sve, bez mogućnosti biranja, neograničeno, nesvjesno, bez truda i neumorno“ (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 58).

U pedagogiji se dosta puta spomenuo termin učenja po modelu, odnosno, dijete kao model svog ponašanja uzima roditelje, skrbnike ili odgajatelje te kupi ponašanja koja su poželjna ili nepoželjna. To se u kasnijoj dobi mogu odraziti kao veće stvari, no u počecima dijete promatrajući oponaša kretanju; pokrete ruku, nogu, pričanja, osmijeha. Pa tako i u glazbenoj terapiji, dijete spontano oponaša kretanje hodajući, trčeći. Važno obratiti pažnju da dob djeteta kako bi oponašanja bila primjerena da bismo spriječili ispravljanje djeteta te kako bismo ispoštovali *načelo kretanja*.

Peto po redu je *načelo elemenata glazbe*. „ Obilježja ovog načela su učenje razlikovanjem i oponašanje: to učenje možemo definirati tako da dijete uči, odnosno usvaja razlikovati podražaje, dok je oponašanje izazvano ponašanjem terapeuta (modela) pa dijete slijedi njegovo

ponašanje. Bitno je istaknuti kako ispravljanje djetetovih pogrešaka nije opcionalno, već da je potrebno više puta ponoviti radnju koju treba usvojiti. Maria Montessori je u svom radu isticala da je „spontano zanimanje djeteta najvažniji poticaj za njegov rad“. S toga ponavljanjem uči, ali i razvija motoriku koja je kasnije važna za razvijanje elemenata glazbe; oponašanje tempa (brzo ili polagano), dinamike (glasno ili tiho) i visine tona.

Načelo postupnosti ističe ruke kao važan organ ljudskog tijela koji se možemo tumačiti i kao psihički organ. Ruke su čovjeku u njegovom razvoju višestruko pomogle pa tako i u glazbi. U načelu potstepenosti ističe se važnost postepenog smanjenja u pomoći djetetu i pri izboru pribora, ali i u općenitom razvoju, gdje dijete stječe samostalnost.

Glazbena terapija treba štovati *načela četiri stupnja*; 1. stupanj: imenovanje glazbala, odnosno predmeta kojim glazbeni terapeut svira ili proizvodni zvuk, 2. stupanj: prepoznavanje glazbala, odnosno predmeta isključivo sluhom, 3. stupanj: imenovanje glazbala, odnosno predmeta i 4. stupanj: samostalno ili potpomognuto sviranje (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 69). Ova četiri stupnja važna su za upoznavanje djeteta s glazbalima, ali i daljnji razvoj u sviranju i pjevanju.

Posljednje načelo je *načelo glazbeno-scenskog izraza*. Ono pruža djetetu kreativan izraz prema vlastitim vještinama, ali i razvoj solidarnosti, samostalnosti, osjećaja odgovornosti prema sebi i prema drugima, jačanje tolerancije, ali i samosvijesti koja djetetu pruža pronalaženje sebe u procesu stvaralaštva.

Montessori pedagogija razlikuje i nekoliko faza osjetljivosti tijekom djetetovog razvoja; *osjetljivost za red, osjetljivost za jezik, osjetljivost za kretanje, osjetljivost za društveno ponašanje i osjetljivost za male predmete*.

Osjetljivost za red – ona se javlja već nakon rođenja te traje do dvije – dvije i pol godine života; dijete postaje svjesno svog okruženja i položaja svog tijela unutar njega.

Osjetljivost za jezik – kreće od rođenja te traje sve do šeste godine života; dijete samostalno upija jezik koji sluša u svom okruženju i može ga samostalno naučiti bez da se roditelji pretjerano trude; ipak, bitno je s djecom razgovarati kako bi im se proširio rječnik te ih upozoravati na jezične pogreške koje čine .

Osjetljivost za kretanje – kroz hodanje ili trčanje (općenito kretanje) te obavljanje zadataka korištenjem ruku, dijete shvaća elemente i načine na koji djeluju određeni poretki u prirodi.

Osjetljivost za društveno ponašanje – u dobi od dvije i pol godine, dijete pokazuje želju sa socijalizacijom s drugom djecom te sve više vremena provodi u igri s njima.

Osjetljivost za male predmete – između prve i treće godine života, dijete sve više fasciniraju manji predmeti koje može primiti, vrtjeti ili, vrlo jednostavno, staviti u usta. (Sara Batinić 2021).

3. Glazba i učenje

U učenju, glazba je za svakoga imala neku vrstu utjecaja. Rijetkost je pronaći dijete koje ne reagira na glazbu na pozitivan način pa je tako i u školstvu glazba upotrebljavana u obliku glazbenih igrica koje pomažu lakšem učenju i pamćenju. Većina djece vode se ritmom i melodijom a od najranije dobi postaje zanimljivije ukoliko je kombinirano s pokretom. Sve dok se u razvoju mozga, tijekom osnovnoškolskih godina ne dogodi važan pomak, uči se pokretima i emocionalnim asocijacijama; mozak do druge godine počinje uspostavljati vezu s tijelom, putem koračanja, plesanja i razvijanja osjećaja za tjelesni ritam (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2011, 169). U razdoblju između sedme i devete godine mozak se živčano povezuje s tijelom te se zbog toga ističe važnost izloženosti glazbi. U tom razdoblju, razvija se i slušanje, koordiniranje pokreta u mozgu te procesuiranje vizualnih informacija. Tada se treba pridavati pozornost fonetici, matematici i notnom sustavu koji pomažu u povezivanju lijeve moždane polutke s desnom. U dobi od 11. godine, govor djece je već uvelike razvijen, no, u to vrijeme je pojačan razvoj slušnih putova koji upravo pridonose tom razvitku. Osim što istraživanja pokazuju kako je „*corpus callosum*“ kod glazbenika deblji i razvijeniji, postoje je i otkrića koja ukazuju na utjecaj glazbe na „*planum temporale*“, smještenog u temporalnom režnju korteksa koji je povezan s procesuiranjem jezika te kategoriziranjem zvukova, odnosno, upućuje na percepcijsku povezanost jezika i glazbe. Pedagozi su 1996. godine došli do otkrića da se u jedanaestoj godini života mijenjaju krugova neurona koji su bitni za upravljanje percepcijom i opažajnim dijelom mozga. Djeca koja nisu upoznata s glazbom do te godine, možda neće moći više razviti vještinu prepoznavanja ritma i visine tona. U kasnijoj dobi, gdje je kognitivna svijest na vrhuncu, glazba ima svoju veliku ulogu, posebice u tinejdžerskom razdoblju te u ranoj punoljetnosti, s toga je vrlo važno usmjeravati u pravcu glazbe i umjetnosti.

Istraživanja su pokazala kako je glazba iz crtanih filmova Walta Disneya imala najbolji utjecaj na raspoloženje 250 učenika prvog i drugog razreda, dok je klasična glazba zaslužila treće mjesto. Također, lagana pop- glazba smanjila je pojavljivanje neprimjerenog ponašanja djece

koja su boravila u centrima za rehabilitaciju. Međutim, kao temeljni oblik primjene glazbe u procesu ubrzavanja učenja, osmislio je bugarski psiholog Georgi Lozanov. Prema (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2011, 171) njegova tehnika, poznata kao *sugestopedija* prvotno je bila namijenja učenju stranih jezika u odrasloj dobi, međutim potakla je kreativne promjene nastavnih planova širom Europe i SAD-a i promkanula teoriju kako je barokna glazba važna u poboljšavanju učenja Također, Lozanov je utvrdio da barokna glazba studnete može dovesti u stanje „*pozorne opuštenosti*“ . U suradnji s kolegom pedagogom Alekom Novakovim, došao je do „metode raščlanjivanja informacija u odsječke podataka“ koji traju četiri sekunde. Te kratke rečenice, stisnute među stankama, sastojale su se od sedam ili osam riječi koje je bilo moguće ponavljati u različitim kombinacijama, obrascima i intonacijama (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2011, 171). Također, utvrđeno je kako se uz pozadinsku instrumentalnu gudačku glazbu te izgovor odsječaka podataka ubrzao proces učenja te opće pamćenje.

4. Maria Montessori

Rođena 1870. godine u obitelji talijanskih intelektualaca, Maria Montessori je nastavila svoj put u istom smjeru. Poznata kao prva žena na studiju medicine, svoj interes je usmjerila na područje psihijatrije i pedijatrije. Nakon studija, započinje volonterski rad u psihijatrijskoj bolnici s djecom s teškoćama u razvoju, ali i bez odgovarajuće stručne pomoći. Prema Matijević (2001) svoja znanja potkrijepljuje proučavanjem rada francuskog liječnika M. Itarda i njegovog učenika E. Seguina koji rade na istraživanju metoda u svrhu pomaganja nagluhoj i slabumnoj djeci. Međutim, problem na koji je naišla u psihijatrijskoj bolnici ispao je više pedagoški propust, nego li medicinski te se zapošljava u institutu za djecu koja imaju smetnje u razvoju. Dugogodišnji rad u školi je potvrdio kako djeca sa smetnjama, uz dovoljno truda i vježbe mogu naučiti pisati. Ovakav uspjeh ju je potaknuo na daljni rad, s toga otvara kuću za djecu od druge do šeste godine „Casa de Bambini“. U promatranju djece, shvatila je kako materijali koje je koristila s djecom s teškoćama u razvoju, ubrzava i učenje djece bez teškoća te da djeca samoinicijativno uzimaju stvari iz ormara i pišu po podu. Casa de Bambini postaje vrlo poznato i cijenjeno mjesto, s toga Maria Montessori organizira seminare za obrazovanje učitelja, na kojima prikazuje materijale potrebne za rad. Njezin rad je obilježilo nekoliko knjiga, a jedan od najvećih uspjeha jest međunarodno udruženje Association Montessori Intenationale; udruženje stručnjaka za obučavanje učitelja i odgajatelja, a djeluje i dan danas.

Svoj rad je posvetila djeci na način da u prvi red stavlja njihove potrebe, uz to, štovala je individualni pristup koji je djeci omogućio da pronađu svoj način otkrivanja svijeta; pokretom i kretnjom, ali i osjetilnim opažanjem. Na taj način dolazilo je do aktivacije mišića koji su prenosili informacije na mozak. Ustvrdila je kako djeca na taj način lakše pamte i uče.

Prema Matijeviću (2001), u školi koja njeguje Montessori metodu učiteljeva uloga je bila bitno izmijenjena. On tu nije poučavatelj niti predavač već organizator i usmjerivač (Matijević, 2001, 38). Učiteljeva uloga je bila prikazati djeci zašto i kako se koriste određeni materijali u nastavi, a djeca nadalje u svom tempu napreduju. Za Mariju Montessori pripremljeni je učitelj temelj promjena u obrazovanju (Sablić, Rački, Lesandrić, 2014). Osposobljavanjem učitelja kao očekivani ishod očekuje da učitelj zna rukovati didaktičkim materijalom. Ovladavanje didaktičkim materijalom smatra se temeljem za stjecanje kompetencija Montessori pedagoga.

Iako je život posvetila radu s djecom, nailazila je na pojedine krtike koje Matijević (2001) karakterizira kao zamjeranje pretjeranog pedocentrizma.

Tijekom života, Maria Montessori je obišla svijet šireći svoje znanje. Za vrijeme Drugog svjetskog rata njezini radovi su bili spaljivani, a odgojno- obrazovne ustanove zatvorene. Određeno vrijeme je provela u zatočeništvu, a nakon rata opet započinje s radom. Naposljetku umire u Nizozemskoj 1952. godine ostavljajući veliki trag u području odgoja i obrazovanja.

4.1. Montessori okolina

Jedan od pojmova koji je vrlo važan u Montessori pedagogiji je *pripremljena okolina*. Ona podrazumijeva uvjete koji su bitni u razvoju djeteta i njegove inteligencije, čime se potiče razvoj samostalnosti, karaktera, odnosno same individue stjecanjem i upijanjem iskustava.

Okolinom se smatra sve ono što nas okružuje, određeni odnos između stvari, pojava i odraslih. Maria Montessori isticala je važnost trenutka rođena u kojemu dijete mijenja svoju okolinu, prelaženje iz majčine utrobe koja je tamna, zaštićena od hladnoće i buke u njemu nepoznatu i neprirodnu okolinu. U prvim danima po rođenju dijete bi trebalo – koliko god je to moguće ostati u kontaktu s majkom, u ambijentu koji se po svojim uvjetima (temperaturi, svjetlosti i šumovima) ne bi previše razlikovao od onog u kojem se formiralo. Jer tamo u majčinoj utrobi vladaju blaga toplina, savršena tišina i tama (Montessori, 2013, 146). Jedan od najvažnijih točaka pripremljene okoline jest *sloboda kretanja*. Ona djetetu omogućuje vlastiti izbor aktivnosti kojima želi posvetiti pažnju, a odgajatelju da promatra. Metoda promatranja ustanovljena je na samo jednoj osnovi: a to je da se djeca mogu slobodno izražavati i otkrivati nam tako potrebe i sklonosti koje bi ostale skrivene i potisnute da ne postoji sredina pogodna da im omogući spontanu aktivnost (Montessori, 2001, 47). Kako dijete odrasta, tako mu je važno omogućiti materijale koji razvijaju opip, vid, okus, sluh i miris. Također, namještaj bi trebao odgovarati djetetovim godinama, odnosno proporcijama. Ističe se važnost jednostavnosti boja te ograničenje količine jer dominacijom boja i količine može se uzrokovati napad na djetetovu psihu, odnosno djelovanje bi bilo u obilu distrakcije. Materijali trebaju omogućavati kretanju ruku i tijela, obzirom da se time počinje razvijati samostalnosti u rukovanju predmetima. Međutim, među najvažnijim čimbenicima učenja u pripremljenoj okolini spada mogućnost *samokorekcije*. Materijali trebaju slati jasnu poruku ukoliko dijete radi nešto krivo, time uočava pogrešku te razvija kontrolu iste. Predmeti kojima dijete rukuje trebaju imati i estetsku vrijednost koja poziva dijete na rad u lijepom u ugodnom ambijentu, u kojemu postiže zadovoljstvo i osjeća staloženost.

4.2. Montessori didaktički materijal

Kao što je navedeno, dijete u Montessori okolini stvara svoj kutak stvaranja individue samostalno birajući materijale. Ti materijali za svakog učenika znače zasebnu aktivnost te niti jedna od njih nije manje ili više vrijedna. Montessori materijali su najčešće napravljeni od drva ili drugih prirodnih materijala, a važno je da poštuje sljedeće stavke;

- didaktičkom materijalu koji se nudi djetetu mora biti izoliran od ostalih tako da dijete prilikom rada ne ometa ništa od drugih materijala;
- određeni broj materijala, najčešće jedan primjer materijala; polazi od načela preglednosti koje potiče kognitivno strukturiranje
- materijal izgleda estetski – privlači djecu svojim izgledom;
- materijal potiče na spontanu aktivnost;
- materijal posjeduje kontrolu greške koja potiče pažljivije i koncentriranije izvođenje vježbi; također upućuje na razvoj samostalnosti djeteta i osjećaja odgovornosti. (Dječji vrtić Montessori Dječja kuća na adresi <http://www.dv-montessoridjecjakuca.hr/program-primjene-pedagogije-marije-montessori/>, Preuzeto 9. kolovoza 2022.

Odnos Marie Montessori prema glazbi bio je pun razumijevanja prema razvoju dječje kreativnosti i mašte te je posebnu aktivnost pridavala spontanosti i improvizacij. Njezini materijali koje je osmislila za nastavu glazbe jesu gljivasta zvana, zvučni valjčići i glazbene kutije. Gljivasta zvana, napravljena na drvenoj bazi u suštini izgledaju jednako, iako svih 13 zvuče različito. Cilj ove vježbe je usporedba te stvaranje poredka po visini tona. Zatim, zvučnim valjčićima dijete uspoređuje dva valjka tražeći par koji zvuči jednako. Prilikom ovih vježbi, preporučuje se staviti povez preko očiju kako bi glavni djetetov fokus bio zvuk. Posljednja je glazbena kutija koja u sebi sadrži drvene valjčiće. Jedna kutija ima plavi poklopac s valjčićima kojima je vrh plavi, dok druga kutija ima crveni poklopac, ali s uparenim vrhom valjčića crvene boje. U valjčićima se nalazi grah, ali svaki valjčić u kutiji ima različitu količinu graha. Kada se valjčići protresu, posljedica je drugačiji zvuk. Crveni valjčić iz crvene kutije ima plavi valjčić istog zvuka u plavoj kutiji. Cilj vježbe jest prema sličnosti zvuka pronaći parove u drugoj kutiji.

Materijali za razvoj sluha prilagođeni su dobi djeteta, pa tako oni koji su mlađe dobi započinju budilicama koje ih potiču na shvaćanje smjera iz kojega dolazi zvuk. Sluh se usavršava glazbenim zvonom, koje pokriva oktavu od c1 do c2. U početku djeca se bave aktivnostima

poput traženja zvona koji zvuče isto, obzirom da su dva seta zvona, kasnije se slažu zvona po visini tona. Od instrumenata, u Montessori učionici mogu se pronaći ksilofon, trokut, bubanj i palice. Ukoliko dijete pokazuje simpatiju prema glazbi, u ovakvom okruženju slobodno ga je razvijati, time stvara temelje za daljnji glazbeni odgoj.

Vrlo je važno prakticirati vježbe tišine, jedno od glavnih obilježja Montessori pedagogije; one pridonose koncentraciji, vrlo su jednostavne te se mogu koristiti i u dobi već od druge godine života. Maria Montessori je smatrala kako je djetetu potrebno kretanje kako bi se razvijalo, ali i tišina koja donosi mir i životnu ravnotežu.

4.3. Ostale značajke Montessori pedagogije

Kao alternativna metoda, Montessori pedagogija svoja načela u odgoju i obrazovanju temelji na ponašanjima odgojitelja. Profesionalnost je vrlo bitna stavka u svakom poslu, međutim, u okruženju koje zahtijeva Montessori, potrebna je ljudskost i toplina. Montessori pedagog je na poziciji pomoći djetetu kako bi sam evidentirao potencijalne probleme i potrebe te kako bi ih znao riješiti i (Šimunović, 2018). Važno je ulijevati povjerenje svome odgajaniku, biti spreman na pomoć i pružiti sve potrebne materijale za rad koje dijete zahtijeva u svom putu ka razvoju.

Pedagogija kao znanost u svome radu dolazi do zaključaka kako dijete u svom okruženju upija radnje odraslih te da uči po modelu. Maria Montessori naglašavala je kako dijete ima *upijajuću um* što bi značilo da iz okoline nesvjesno upija sve informacije i iz njih uči, a ono što nauči imati će veliki utjecaj na njegovu budućnost. Nova otkrića u području neurologije pokazala su da su Montessori hipoteze bile ispravne, a oni ih nazivaju *zrcalnim neuornima*, koji se aktiviraju u rješavanju socijalnih sukoba, ali i u igri. Što pokazuje značajnost odgajateljevog ponašanja u odnosu odgajatelj- odgajanik.

Jedan od zanimljivih termina koje je utemeljila Maria Montessori jest *polarizacija pažnje*. Polarizacija pažnje podrazumijeva stanje djetetovog uma, koje se događa u trenutku visoke koncentracije na određeni zadatak ili predmet kojime se dijete u tom trenutku bavi. To stanje je Montessori nazvala gotovo meditirajućim. Promatrala je djevojčicu koja je jednu vježbu napravila čak 44 puta, tek nakon toga je bila spremna pridružiti se grupnim aktivnostima.

Seitz i Hallwachs, 1997 napominju kako se takvo stanje uma može javljati i kod djece školske dobi te se nipošto ne treba prekidati.

Nadalje, odnos Montessori odgojitelja s djecom mora biti usklađen te odgojitelj treba razviti sposobnost interaktivnog vođenja kako bi dijete razvilo samopouzdanje i postalo samosvjesno, s toga je važno poticati, pohvaliti, ali i materijalima dati djetetu na izbor aktivnosti kojima se želi baviti kako bi uz rad uočavao kontrolu pogreške i razvijao osobni ritam. Maria Montessori utvrdila je kako dijete koje je samosvjesno ne zahtijeva potvrdu odrasle osobe o ispravnosti svojih djela. Međutim, odgojiteljeva uloga je i dalje velika, s toga odgojitelj mora opažati kako bi razvijao indirektno vođenje. Autorica Philipps (2003) navodi kako Montessori odgojitelj opaža:

- Naklonost pojedinog djeteta
- Kontakt pojedinog djeteta s drugom djecom
- Probleme pojedinog djeteta s drugom djecom
- Strahove djeteta
- Probleme s određenim priborom
- Ponašanje pri dolasku i odlasku
- Koncentraciju i ustrajnost
- Govorni razvoj i užitek u govoru
- Navike pri jelu
- Odnose djeteta s obitelji

Opažanjem navedenih čimbenika djetetu se pruža individualan pristup koji se može tumačiti i kao prevencija u razvoju pojedinih problema u bliskoj budućnosti. Maria Montessori je bila uvjerenjena da dijete ima prirodne mogućnosti za vlastiti razvoj. „ Ono je vlastiti graditelj, govorila je. Tražila je da odrasli ne smetaju prirodnom samorazvoju djeteta. (Philipps, 2003).

5. Sličnosti glazbene terapije i Montessori pedagogije

Zbog svojih sličnosti s glazbenom terapijom, Montessori pedagogija je često uspoređivana s raznim metodama i pristupima u glazbenoj terapiji. „Zajednička načela i karakteristike muzikoterapije i Montessori pedagogije opisuju radost procesa i to u većoj mjeri od krajnjih ciljeva. U svakoj je terapiji, kao i u Montessori pedagogiji, radost kreacije u prvom planu te u čitavom procesu treba neprestano uživati i to bez obzira na ostvarenje samog cilja“ (Duran, 2020). U glazbenoj terapiji, početkom svake seanse pjeva se pozdrana pjesma, dok se u Montessori okolini prakticira jutarnji krug u kojemu slijede vježbe tišine te prostor za dogovore i razgovore.

Sličnost između glazbene terapije i Montessori pedagogije leži u samom poštivanju izgleda i osjećaju prostora. U oba slučaja, važno je da se osoba osjeća ugodno i sigurno, ali i da se prihvati mišljenje o slobodi pogreške. Kao i u Montessori pedagogiji, glazbena terapija poštuje urednost i harmoniju prostora. Terapeut prije svake seanse uređuje prostor kako bi stvorio okolinu koja je dostupna klijentu za korištenje, dok dijete samostalno bira u prihvatljivoj okolini kojim aktivnostima će se baviti. Upravo ta sloboda spaja glazbenu terapiju i Montessori pedagogiju. Neophodno je da dijete ide u smjeru vlastitih ciljeva te mu odgajatelj zbog toga treba pružiti do dvije kvalitetne aktivnosti kako ne bi izgubio interes. U glazbenoj terapiji se također uvode novi interesi, ovisno o klijentu, sve u svrhu razvijanja klijentovog potencijala.

Vježbanjem fine i grube motorike, nailazimo na stupnjevanje aktivnosti koje pripomažu u savladavanju određenih aktivnosti.“ Prvi stupanj podrazumijeva upoznavanje s radnjom ili pojmom. U drugom stupnju dijete se najduže zadržava vježbajući novonaučene vještine, odnosno utvrđujući znanje. Kada je sve provježbalo dovoljan broj puta, dijete je u trećem stupnju sposobno reproducirati znanje, odnosno imenovati naučeno“ (Duran, 2020). U glazbenoj terapiji, stupnjevanje aktivnosti se koristi kod primjerice kod klijenata koji su pretrpili moždani udar te uče ispočetka radnje poput pisanja, oblačenja.

Poveznica između glazbene terapije i Montessori pedagogije leži i u uključivanju osjetila, posebice korištenja ruku. Prema (Duran, 2020) potaknuti intrinzičnom motivacijom predmet interesa dovodi do polarizacije pažnje, ali kasnije i do normalizacije koja objašnjava važnost slobode izbora aktivnosti u procesu te vođenja unutarnjim impulsom. Montessori je tvrdila kako djeca koja slobodno izabiru svoje aktivnosti budu visoko motivirana, ali i koncentrirana dolaze do „ozdravljenja“. Jedno od tumačenja Marie Montessori jest: „da dijete vidi rukama i da ono što opipa i upotrijebi zauvijek ostaje u njegovu umu - od (u)hvatiti do (s)hvatiti“.

Dijete tijekom života uči razne stvari koje mu pomažu kako bi se mogao samostvariti, a jedna od njih je i granica. Granica se pojavljuje i u glazbenoj terapiji pa tako i u Montessori pedagogiji kao važan dio osjećaja fizičke i emocionalne sigurnosti. Dijete se ne može učiti samokontroli dok mu se ne pruži mogućnost da tu samokontrolu vježba te se granice postavljaju na način koji dopušta djetetu da stavi sebe pod kontrolu (Šimunović i Škrbina, 2004 citirano u Duran, 2020). Osim učenja granica, važna je disciplina. Disciplina pridonosi slobodi. Kada kažemo sloboda, ne podrazumijeva se da svatko može raditi što god poželi i kada god to poželi. Sloboda se odnosi na odabir mogućnosti koje se pružaju bez ugrožavanja drugih pa tako i u pripremljenoj okolini, djeca mogu birati svoje aktivnosti, ali unutar postavljenih granica. Maria Montessori slobodu je nazivala *ključem u procesu razvoja*, kao simbol onoga što djeci pomaže u samoizgradnji. O disciplini, Maria Montessori je rekla kako „osoba koja je na umjetan način ušutkana nije disciplinirana, nego je poništena i kao da je nema“. S toga je važno dopustiti istraživanje, traženje i pogreške kako bi se u procesu razvoja stvorila zdrava granica i disciplina koja pomaže u životnom okruženju.

Ciljevi glazbene terapije i Montessori pedagogije leže u širenju općeg dobra, odnosno, pridonosenju u rastu i razvoju djece, klijentima u terapiji, u želji da svatko izvuče svoje najveće potencijale te kako bi se njihove vještine razvijale najbolje što mogu.

6. Glazbene aktivnosti u Montessori pedagogiji i glazbenoj terapiji

Irene Baker u svom članku govori o aktivnostima prigodnim za nastavu glazbe u Montessori okruženju. Navodi kako djeca uživaju u pjevanju, pljeskanju uz glazbu i plesu. Poneka djeca istražuju bubnjeve, tambure i udaraljke, a već od treće godine spremni su za gljivasta zvana. Ističe neke od glazbenih aktivnosti koje mogu kreirati učitelji:

- čitanje knjiga o životima glazbenika i skladatelja
- puštanje klasične i svjetske glazbe tijekom radnog vremena
- upoznavanje djece s instrumentima, dati im priliku da čuju instrumente
- postaviti policu s glazbenim instrumentima koji mogu proizvoditi tiše zvukove (kišne palice, kalimba)
- na grupnim satovima organizirati igru *Pogodi koji sam instrument svirao*; potrebno je donijeti košaru s instrumentima i prekriti je krpom, djeca na taj način dobivaju priliku svirati instrument te vježbati slušanje i koncentraciju

(Baker, I. 2017).

6.1. Primjeri Montessori igara i aktivnosti

Montessori igre i aktivnosti za djecu znače zabava i učenje. Navedeni primjeri kod djece potiču razvitak osjetila, razvijaju koordinaciju, umjetničke vještine, pokrete i jezične sposobnosti te razvoj kreativnosti. Ove aktivnosti potiču ples uz glazbu, pjevanje te aktivnosti za razvijanje osjetila, ali i zahtijevaju pripremu učitelja materijala kako bi se aktivnosti provodile na ispravan način. Prednost navedenih Montessori aktivnosti je što se mogu prakticirati kod djece mlađe (predškolske dobi), ali i kod djece školske dobi.

1. Ples s pričama; Materijal potreban za ovu aktivnost: glazba s pričama poput Ružnog pačeta Hansa Christiana Andersena ili Peća i vuk Sergeija Prokofjeva, CD player. Početi s čitanjem ili prepričavanjem priče. Slušati glazbu. S djecom pronaći različite dijelove priče osmišljavajući jasne i jednostavne pokrete u skladu s pričom. Ponavljati dijelove priče po potrebi. U osmišljavanju raznih pokreta, treba pustiti dijete da što više samostalno odlučuje koje će pokrete izvoditi. Odgojitelj može sam pronaći prikladnu glazbu uz priču (Pitamic, 2013, str. 82).

2. Tematski ples; Materijal potreban za ovu aktivnost: tematska glazba poput Beethovenove Pastoralne simfonije (vrijeme) ili skladba koja ima izraženi, usporeni ritam poput onog u valceru Klizači Emilea Waldteufela. Pustiti djecu da prvo odslušaju glazbu par puta. Upitati ih mogu li zamisliti ili prepoznati o kojoj se tematskoj prilici skladba radi. Pokazati djeci kako je plesom moguće ispričati priču koja prati glazbu. Primjer priče: Sunčani je dan. Iznenada počinje padati kiša. Otvorimo kišobrane i krenimo u šetnju. Na putu preskakujemo lokve i ubrzamo tempo ne bismo li izbjegli pljusak. Pustiti djecu da se okušaju u plesu uz ovakvu priču. Odgojiteljica se zajedno s djecom u ritmu glazbe kreće po cijeloj sobi dnevnog boravka. Mijenjati glazbu kada djeca više nisu zainteresirana za trenutnu skladbu. S novom skladbom uvoditi i novu temu. Pustiti djecu da prvo odslušaju i dožive glazbu. Aktivnost je najpogodnija za izvođenje s djecom starijeg dobnog uzrasta, a može se izvoditi od druge godine djetetove starosti (Pitamic, 2013, str. 83).

3. Ples s balonima; Napuhati balone za svako dijete. Odgojitelj pokazuje djeci kako ga dlanom podizati u zrak. Cilj je zadržati ga u zraku pritom plešući uz glazbu. Odgojitelj predlaže djeci da pogledom prate balon dok se kreću. Za ovu su aktivnost pogodne skladbe sporijeg tempa. U aktivnosti treba obratiti pažnju na pucanje balona, odgojitelj treba imati nekoliko balona više na raspolaganju. Također, odgojitelj treba osigurati dovoljno velik prostor za slobodno kretanje (Pitamic, 2013, str. 84)

6.2. Glazbena terapija kod djece s hiperaktivnim poremećajem

U današnje vrijeme u školstvu se često možemo susresti s djecom koja žive s hiperaktivnim poremećajem. Razlog tomu može biti što je znanost uznapredovala, odnosno, što više osvještujemo probleme u ponašanju, ali i razni vanjski faktori. ADHD (attention deficit/hyperactivity disorder) je skraćeni naziv za čitav niz ponašanja koja nazivamo poremećaj pozornosti i hiperaktivni poremećaj. Odnosi se na skupinu raznih simptoma koji najčešće obuhvaćaju smetnje pozornosti praćene nemirom i impulzivnošću (Breitenfeld, Majsec

Vrbanić, 2008, 100). Bitno je osvjestiti kako ADHD nije faza kroz koju dijete prolazi, nije prouzrokovan lošim i neprimjerenim odgojem već se smatra biološkim poremećajem.

Mueller i suradnici (2012). navode da su stavovi nastavnika u školama o djeci s ADHD-om posebice bitni s obzirom da dijete koje ima teškoće u školi, najčešće je upućeno na dijagnostičku procjenu. Osim toga, roditeljski stres koji se javlja kao posljedica suočavanja s emocionalnim opterećenjem koji ADHD donosi javlja se kao česti problem. Roditeljski stres očituje se kao nezadovoljstvo, uznemirenost i manjak samopouzdanja koji su povezani s roditeljskom ulogom ili identitetom (Johnston, 1996). Glazbena terapija jedan je od učinkovito dokazanih pristupa kod djece s ADHD-om.

U Velikoj Britaniji, na Odjelu za istraživanje utjecaja umjetosti u obrazovanju, zapaženo je kako postoji povezanost osobnog i društvenog razvoja učenika. Kako navode Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2008), ta je povezanost ovisila o stupnju glazbenog obrazovanja i iskustvima s kojima su djeca dolazila u školu. Istaknuto je kako su djeca koja su svirala neki instrument, bila višeg samopoštovanja i osjećaja samosvijesti. Istraživanje provedeno među učiteljima, potvrdilo je ove rezultate; naime, smatraju kako sviranje nekog instrumenta, uključuje razvoj društvenih vještina, ljubav prema glazbi, uživanje u glazbi, razvoj timskog rada, samouvjerenosti, discipline, a neki ističu i razvoj kreativnosti te kritičkog mišljenja. Istraživanja nam ukazuju kako je bitno djecu s hiperaktivnim poremećajem upoznavati s glazbom.

Primjeri vježbe za individualan rad:

Traženje predmeta sa zvukom

PRIBOR: posuda s grahom, kutija s pet zvončića, ploča s petonaka

NEPOSREDNI CILJ: traženje predmeta POSREDNI CILJ: kontrola i koordinacija pokreta, poticanje razvoja fine motorike

TIJEK RADA:

1. Pozovite dijete da promatra vaš rad.
- 2 Zajedno s djetetom donesite posudu s grahom i kutiju s predmetima na stol.
3. Otvorite kutiju sa zvončićima i poklopac stavite desno od kutije, a posudu s grahom ispred sebe. Ploču s oznakama postavite ispred sebe lijevo gore.

4. Dominantnom rukom uzmete zvončić koji ste izabrali i postavite ga na grah. Utisnite ga u grah.
5. Napravite isto s drugim zvončićem.
6. Ponudite djetetu da nastavi.
7. Kad su svi zvončići utisnuti u grah, zatvorite kutiju.
8. Prebirate po grahu i tražite zvončić.
9. Zazvonite zvončićem držeći ga u dlanu i odložite ga na ploču s oznakama.
10. Napravite isto s ostalim zvončićima.
11. Ponudite i djetetu da zajedno s vama nastavi tražiti.
12. Otvorite sada kutiju i jedan po jedan zvončić dominantnom rukom pospremite u kutiju i zatvorite ju.
13. Zajedno s djetetom odnesite pribor na odgovarajuće mjesto.

USMJERAVANJE POZORNOSTI: pažljivo traženje predmeta, taktilna diferencijacija

PROVJERA ISPRAVNOSTI: broj pronađenih predmeta treba odgovarati oznaci na ploči

(Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 109)

6.3. Glazbena terapija kod djece s poremećajima u ponašanju

Neprimjereno ponašanje koje tijekom vremena može prijeći u poremećaj u ponašanju možemo definirati kao ono koje odstupa od normi uobičajenog ponašanja za određenu dob i situaciju (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 124). Takva ponašanja stvaraju probleme u djetetovoj okolini i iziskuje pozornost stručnjaka, ali i roditelja. Pravilnim promatranjem može se otkriti uzrok takvom ponašanju, ali i pravovremenom intervencijom. Prema (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 124), dojenče koje je razdražljivog ponašanja, sporo se prilagođava promjenama, odnosno negativno odgovara na njih, može imati probleme kod osnovnih fizioloških potreba (spavanje, hranjenje, presvlačenje). U tim trenucima važna je reakcija roditelja koja, ukoliko je nestrpljiva i obilježena neredovitom skrbi, nema pozitivan ishod. Maria Montessori je govorila kako već mala djeca imaju potrebu za redom, s toga je važno priuštiti im takvu okolinu.

Istraživanja ukazuju na to kako djeca sramežljivog i povučenog karaktera imaju manju vjerojatnost razvoja problematičnog ponašanja nego što to imaju ona živahnog, odnosno, izraženijeg agresivnog ponašanja. Još 1901. Maria Montessori je navela termin *normalizacije* u svom djelu *Tajne djetinjstva*; prema toj teoriji, osobe sniženih kognitivnih sposobnosti, mogu se prilagoditi, odnosno, normalizirati u životu u zajednici gdje bi bile zadovoljene njihove optimalne potrebe. Glazbenom terapijom, dijete može naučiti savladati glazbene vještine (praćenja, ritma, tempa, sviranje, pjevanje), sve u svrhu pomoći u razvijanju ostalih vještina.

Primjer vježbe za grupni rad:

Krug, trokut, kvadrat

PRIBOR: geometrijski likovi, triangel, krug promjera 50 cm, istostranični trokut (stranica dužine 50 cm), kvadrat (stranica dužine 50 cm)

NEPOSREDNI CILJ: poticanje slušanja POSREDNI CILJ: okulomotorna koordinacija

TIJEK RADA:

1. Pozovite djecu koja žele sudjelovati u aktivnosti, uključujući djecu s teškoćama.
2. Svako dijete uzima jastuk na koji sjeda.
3. Djeca sjedaju uz rub elipse, a vi postavite krug u sredinu elipse i hodajte oko njega nekoliko puta.
4. Zamolite dijete lijevo od vas da se na isti način kreće oko kruga, a zatim i ostala djeca, jedno po jedno, ponavljaju tu aktivnost.
5. Na isti način ponudite djeci kretanje uz rub trokuta i kvadrata.
6. Postavite ponovno krug na sredinu elipse i u sredinu postavite triangel i štapić.
7. Uzmite triangel pincentnim hvatom nedominantnom rukom, a štapić dominantnom rukom te ponovite kretanje oko kruga, ali ovaj put svirajući triangel.
8. Na isti način, uz sviranje trokuta, ponovite kretanje oko druga dva geometrijska lika.
9. Aktivnost ponavljaju djeca koja žele.
10. Djeca koja žele biraju lik oko kojeg će se kretati i svirati.

11. Zajedno s djecom pospremnite pribor namjesto.

USMJERAVANJE POZORNOSTI: kretanje uz geometrijski lik

VJEŽBE: kretanje oko likova uz sviranje različitih glazbala

PROVJERA ISPRAVNOSTI: nepravilno kretanje

RJEČNIK: krug, trokut, kvadrat (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 131).

Zaključak

Montessori metoda prožeta je idejom kako svako dijete ima potencijal učiti i glazbeno se izražavati. Glazbene aktivnosti se štiju jednako kao i drugi oblici učenja. Učitelj je taj koji promatra i nadzire dijete te potiče njegove glazbene napore. U takvom okruženju djeca uče o glazbi uz glazbu, bilo to u svakodnevnom okruženju grupnog ili individualnog rada.

Možemo reći kako Montessori pedagogija i glazbena terapija posjeduju dosta sličnosti. U svom radu oboje štiju načela koja je Maria Montessori davno zapisala. Time se otvaraju novi vidici u bavljenju s glazbom te se otvaraju mogućnosti individualnog i grupnog rada, kao i rada s djecom s teškoćama. I jedna i druga disciplina imaju isti cilj; pomoći u razvitku pojedinca, pomoći u samoostvarenju te uključivanjem djece u programe pomoći razvoju zajednice. Neophodno je konstantno usavršavanje prosvjetnih djelatnika i odgojitelja kako bi potaknuli djecu na bavljenje glazbom. Zadaća odgojitelja je primjerom pokazati disciplinu koja utječe na motivaciju u područja razvijanja glazbenih aktivnosti; odnosno, svakodnevno bavljenje glazbom u funkciji stvaralaštva, ali i drugih osobina koje se cijene, poput altruizma, suosjećanja i samopoštovanja.

Montessori je priuštila djeci razne materijale koji pomažu u razlikovajnu visina tonova, ali razlikovanju harmonije. Pridonijela je radu glazbenih odgajatelja, promatranjem djece otkrila razne glazbene aktivnosti koje se koriste i dan danas. Prikazane vježbe i aktivnosti dovode prvenstveno do razvoja fine i grube motorike, ravnoteže, grafomotorike pa čak i emocija što je osnovna ideja u odgoju pojedinca. Također, ukoliko je dijete okruženo glazbom od mlađih dana, ima veći potencijal u savladavanju pjevanja, slušanja i sviranja. Potrebno je uključivati djecu u programe koji im pomažu u rastu, al i obrazovati odgojitelje koji ne koče njihov prirodni razvitak, već im „Pomažu da urade sami“ kako bi djeca izrasla u samostalne, samouvjerene i samosvjesne osobe, koje svoja saznanja i učenja prenose s generacije na generaciju. Odgojem za slobodu, toleranciju i mir otvaramo mogućnost boljeg svijeta.

„Zbog toga što se čovjek razvija možemo ga odgojiti. Zbog toga što se čovjek cijelog života mijenja, i na njegovu promjenu možemo utejcati. Tko je sposoban na bilo koji način percipirati predmet iz svoje okoline, sposoban je biti obrazovan. Preko predmeta stvara odnos s okolišem. Što je potrebno čovjeku da se razvije? Suobraćanje, priznanje, vrednovanje, smisleno bavljenje, ljubav.“ (Breitenfeld, Majsec Vrbanić, 2008, 204).

Literatura

1. Baker, I. (2017). Music in the Montessori Classroom.
Preuzeto: 10. kolovoza 2022
<https://www.montessoriservices.com/ideas-insights/music-in-the-montessori-classroom>
2. Batinić, S. (2021). Montessori pedagogija – što je to i po čemu se razlikuje od klasičnog obrazovanja? Preuzeto: 30. kolovoza 2022. s <https://www.maminsvijet.hr/briga-o-djeci/skolarci/montessori-pedagogija-sto-je-to-njena-nacela/>
3. Breitenfeld, D., Majsec Vrbanić, V. (2008). *Kako pomoći djeci s glazbom*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije mladeži.
4. Breitenfeld, D., Majsec Vrbanić, V. (2011). *Muzikoterapija, Pomozi si glazbom*. Zagreb: MUSIC PLAY.
5. Dječji vrtić Montessori Dječja kuća na adresi <http://www.dv-montessoridjecjakuca.hr/program-primjene-pedagogije-marije-montessori/>,
Preuzeto 9. kolovoza 2022.
6. Duran, T. (2020). *Primjena temeljnih načela Montessori pedagogije u muzikoterapiji*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.
7. Johnston, C. (1996). Parent characteristics and parent-child interactions in families of nonproblem children and ADHD children with higher and lower levels of oppositional-defiant behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*.
8. Matijević, M. (2001). *Alternativne škole*. Zagreb: TIPEX d.o.o.
9. Montessori, M. (2003). *Dijete, Tajna djetinjstva*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
10. Montessori, M. (2001). *Otkriće deteta*. Beograd: Čigoja Štampa.
11. Montessori, M. (2013). *Upijajući um*. Beograd: Miba books.
12. Philipps, S. (2003). *Montessori priprema za život*: Jastrebarsko: Naklada Slap.
13. Pitamic, M. (2013). *Montessori igre i aktivnosti za bebe i djecu u ranoj dobi*. Zagreb: Mozaik knjiga.
14. Sablić, M., Rački, Ž., Lesandrić M. (2014). *Učiteljska i studentska procjena odabranoga didaktičkog materijala prema pedagogiji Marije Montessori*. Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera.

15. Seitz, M., Hallwachs, U. (1997). *Montessori ili Waldorf? : knjiga za roditelje, odgajatelje i pedagoge*. Zagreb: Educa.
16. Šimunović, D. (2018). Radna terapija. Interno gradivo. Osijek, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.